

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
AKADEMINĖS ETIKOS IR PROCEDŪRŲ KONTROLIERIUS**

SPRENDIMAS

DĖL AKADEMINĖS ETIKOS IR PROCEDŪRŲ PAŽEIDIMŲ VILNIAUS UNIVERSITETE

2019 m. gegužės 28 d. Nr. SP-10

Vilnius

Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius (toliau – kontrolierius), vadovaudamasis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo (toliau – MSI) 17 straipsnio 1 dalimi ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. rugsėjo 15 d. nutarimu Nr. XI-1583 „Dėl Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos įsteigimo ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų patvirtinimo“, 13 punkto 1 papunkčiu ir išnagrinėjęs Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2018 m. vasario 19 d. gautą E. D., 2018 m. kovo 9 d. – D. Š. ir 2018 m. rugpjūčio 16 d. – V. R. skundus dėl galimų akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų Vilniaus universitete (toliau – VU),

n u s t a t ė:

Pareiškėjas E. D. kreipėsi į kontrolierių skunde nurodydamas, kad 2017 m. devyni iš dešimties studentų, tuo metu studijavusių dėstytojo A. B.¹ dėstomą privalomąjį dalyką Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institute (toliau – TSPMI), administracijai pateikė prašymą (toliau – Prašymas), pakeisti studijų dalyką iš privalomojo į pasirenkamąjį visiems TSPMI studijų programos studentams. Prašymas buvo tenkintas. Po šio administracijos sprendimo dėstytojas A. B. viešojoje erdvėje paskelbė straipsnius, kuriuose buvo pavišintas Prašymas jo nenuasmeninus. Tokio pobūdžio duomenų atskleidimas, pareiškėjo E. D. teigimu, „turėtų būti laikomas sąmoningu siekiu sudaryti priešišką aplinką viešojoje erdvėje bei pakenkti Prašymą teikusiems ir nuomonę išreiškusiems studentams <...>, tokiu [dėstytojo A. B.] elgesiu buvo siekiama užtikrinti, kad studentų išsakyta ir ginama nuomonė apie [dėstytojo A. B.] dėstomą dalyką būtų viešai sumenkinta ir galimai ribojama“.

Skunde pareiškėjas E. D. taip pat nurodė, kad dėstytojas A. B. straipsniuose atskleidė vieno iš Prašymo autorių darbo vietą ir šis paviešinimas, pareiškėjo teigimu, „gali būti naudojamas kaip psichologinio spaudimo ar patyčių priemonė [ir tai] tik sustiprino sąlygas tiesioginiam nepakantumui orientuotam į konkretų asmenį“.

Viename iš straipsnių dėstytojas A. B. teigia, kad Prašymą teikę studentai parodė, jog „yra nekompetentingi ir jiems neturėtų būti leidžiama formuoti savo studijų programos bei išsakyti savo nuomonės apie studijuojamus dalykus ir jų dėstytojo kokybę. <...> [dėstytojo A. B.] žinomumas ir

¹Tikrieji asmens inicialai žinomi Tarnybai, tačiau sprendimo tekste vartojami išgalvoti, taip užtikrinant asmens duomenų apsaugą ir išvengiant asmens atpažįstamumo.

reputacija galėjo turėti įtakos, kad šis teiginys vėliau buvo naudojamas tolimesniam Prašymą įteikusių studentų žeminimui ir šmeižimui“.

Kitame interviu dėstytojas A. B., pareiškėjo teigimu, „konkrečiai įvardydamas viešai kritikuoja jau minėto [Prašymo] autorius, studentus, paminėdamas jų vardus ir pavardes, dėl nuomonės išsakymo apie [dėstytojo A. B.] dėstomą studijų dalyką: „Šiomet, jau po to, kai studentai išlaikė pas mane egzaminus, [Studentas] išsiuntinėjo laišką, esą mano paskaitos – ne visiems priimtinos ir jų reikia atsisakyti. Kokie motyvai – neaišku. Neva siekiama apsaugoti ir įspėti kitus studentus. Kai paprasčiau atsakyti į kelis mano klausimus, sulaukiau visiškų kliesdėsių. Nutariau juos paviešinti ir nebetylėti.“ Tokie [dėstytojo A. B.] pasisakymai viešojoje erdvėje sudarė spaudimą [Studentui], kartu ir kitiems [VU] akademinės bendruomenės nariams, kadangi buvo kuriama nuomonė, kad studentų išsakytos pastabos dėl studijuoto dalyko turinio ar dėstymo (vertinimo) kokybės gali būti traktuojamos kaip noras susidoroti, o bet kokia studentų išsakyta nuomonė apie studijų kokybę gali būti šmeižiama viešojoje erdvėje bei studentų teisė išsakyti savo požiūrį į studijas gali būti menkinama“. Tame pačiame interviu dėstytojas A. B. „viešai žemina [Studento] vardą nepagrįstai <...> sutapatindamas su kaltinimais dėl pinigų „įsisavinimo“: „Skundą prieš mane [parašęs Studentas] dirba Europos Komisijos atstovybėje Lietuvoje. Už to stovi [Asmens] grupė, kuri jau dvidešimt metų įsisavina ES pinigus, gamindama šlamštą.“ Tokio pobūdžio [dėstytojo A. B.] pasisakymas be jokių įrodymų žemina [Studento] vardą, sistemingai siekiant sudaryti klaidingą išpūdį apie [Studento] reputaciją, šitaip sumenkinant studentų Pareiškimo svarbą. Toks elgesys traktuotinas kaip mėginimas sudaryti kliūtis studentams reikšti savo nuomonę studijų organizavimo klausimais, parodant, kad studentai, išsakantys su [dėstytojo A. B.] nuomone nesutampantį kritišką požiūrį į studijas, bus viešai žeminami, kaltinant juos nebūtais dalykais“.

Pareiškėjas D. Š. kontrolieriui pateikė skundą dėl VU Centrinės akademinės etikos komisijos (toliau – VU CAEK) 2018 m. sausio 23 d. sprendimo ir dėstytojo A. B. pasisakymų viešojoje erdvėje. Pareiškėjas skundžia VU CAEK sprendimo dalį, kuria panaikinama TSPMI Akademinės etikos komisijos (toliau – TSPMI AEK) sprendimo dalis, kurioje konstatuojama, kad dėstytojas A. B. pažeidė VU Akademinės etikos kodeksą² (toliau – Kodeksas) ir nurodo, kad VU CAEK „išsamiai neįvertino skūsto pažeidimo, nors pati suformulavo kriterijus, remiantis kuriais galima teigti, jog etikos pažeidimas buvo padarytas. Taip pat <...> [VU CAEK], vertindama jai pateiktus skundus, pažeidė skundo vertinimo procedūras ir neužtikrino skaidraus skundo vertinimo“. Pareiškėjo D. Š. teigimu, VU CAEK 2018 m. sausio 23 d. sprendime „[apsiribojo] vien formaliu TSPMI [AEK] sprendimo pagrįstumo vertinimu <...>, 2018 m. sausio 23 d. sprendime akademinės etikos pažeidimo išaiškinimas labai susiaurina ratą asmenų ir atvejų, kurių vieši pareiškimai gali būti įvertinti kaip pažeidžiantys akademinę etiką <...>, pateikta svarstymų logika naikina galimybę bet kuriuos žeminančius viešus pareiškimus pripažinti kaip pažeidžiančius akademinę etiką, tampa neaiškios viešos kritikos ribos“.

Pareiškėjas D. Š. skunde teigia, kad VU CAEK pažeidė savo nuostatų 20 punktą, kuriame įtvirtinta, kad „Universiteto bendruomenės nariai, kuriuos liečia gautas pareiškimas arba skundas, yra informuojami apie jo turinį ir turi teisę dalyvauti Komisijos posėdyje, kuriame svarstomi su jais susiję klausimai“, nes neinformavo apie vykiantį posėdį.

Prie savo skundo pareiškėjas D. Š. pateikė VU TSPMI darbuotojų 2017 m. liepos 20 d.

² Čia ir toliau VU Senato 2006 m. birželio 13 d. protokolu Nr. S-2006-05 patvirtinta Kodekso redakcija.

pareiškimą VU TSPMI AEK (toliau – Pareiškimas), kuriame, D. Š. teigimu, nurodyti šie dėstytojo A. B. pareiškimai viešojoje erdvėje, kurie galimai pažeidė akademinę etiką: „Kiek žinau, [darbuotojo] dėl nekompetencijos <...> fakultetas nepriėmė į darbą. Bet stebuklingu būdu [darbuotojas] atsidūrė TSPMI ir net tapo [profesoriumi]“; „Viskas labai paprasta: kai iš [TSPMI] <...> pasitraukė vienas <...> profesorius <...> [TSPMI] užtvindė nekvalifikuoti, nieko bendro su politikos mokslais neturintys leftistai.“; „[kitas darbuotojas], mano galva – bevalis, nors mano atžvilgiu stengiasi išlikti korektiškas ir neutralus. Jam vis dėlto gėda, nes dar turi sąžinės, bet įklimpo kai kam leisdamas žaisti tokius žaidimus“; „Nenorėčiau savęs sureikšminti, bet be mano paskaitų [TSPMI] liktų proftechninės mokyklos lygio aukštąja partine mokykla, kuri išleidžia tokius pat jaunuolius, kurie išeidavo iš mokslinio komunizmo ar komunistų partijos istorijos katedrų“. Tokie pasisakymai, pareiškėjų nuomone, „eskaluoja konfliktą, nes išviešina ir skatina viešai aptarinėti procedūrinę informaciją, liečiančią studentus ir kolegas <...> išsakyti teiginiai prieštarauja [TSPMI] ir [VU] akademinio solidarumo vertybėms, naikina kūrybingumo atmosferą, daro žalą tiek [VU TSPMI], tiek atskirų jo dėstytojų, studentų ir alumnų įvaizdžiui, pažeidžia studentų teises, supriešina akademinę bendruomenę“.

Atsižvelgiant į pareiškėjų E. D. ir D. Š. pateiktų skundų objektų panašumą, skundai sujungti.

Kontrolierius kreipėsi į dėstytoją A. B., TSPMI AEK, VU CAEK ir Valstybės tarnybos departamentą (toliau – VTD) dėl informacijos ir paaiškinimų pateikimo. Dėstytojas A. B., TSPMI AEK ir VTD prašomą informaciją ir paaiškinimus pateikė.

VU CAEK pateikė dalį prašomos informacijos. Atsižvelgiant į tai, kad VU CAEK posėdžių protokoluose, be VU CAEK narių, nėra nurodyti kiti dalyvaujantys asmenys, o aplinkybės dėl VU akademinės bendruomenės narių, su kuriais yra susiję nagrinėjami skundai / pranešimai, informavimo nėra žinomos, Tarnyba kreipėsi į VU CAEK prašydama pateikti papildomą informaciją. 2018 m. spalio 10 d. el. laišku VU CAEK atsisakė pateikti prašomą informaciją, motyvuodama tuo, kad „Lietuvos Respublikos Konstitucijos 40 straipsnis įtvirtina aukštųjų mokyklų autonomiją, kurios pagrindu parengtas bei 2014 m. gegužės 6 d. Lietuvos Respublikos Seimo priimtu įstatymu patvirtintas [VU Statutas]. <...> [VU CAEK] nuostatų interpretavimas bei juose numatytų procedūrų taikymas yra išimtinė Komisijos, kaip Statute įtvirtinto savikontrolės organo akademinės etikos srityje, kompetencija. Tiek šiuo metu galiojanti (2018 m.), tiek 2014 m. [VU CAEK] nuostatų redakcija numato, jog Komisijos sprendimas Universitete yra galutinis. <...> Komisija savo kompetencijos ribose galutinai išsprendžia visus su akademinės etikos aiškinimu ir iš jos kylančių ginčų sprendimu susijusius klausimus <...> Priimdama šiuos sprendimus [VU CAEK] veikia tik savo kompetencijos <...> ribose. <...> [todėl Tarnybos] prašymas Komisijai „pateikti papildomą informaciją“ dėl Komisijos veiklos procedūrų nėra pagrįstas jokiais teisės aktais ir neįeina į [kontrolieriaus] ar jos tarnybos <...> kompetenciją, todėl galėtų būti laikomas neleistinu kišimusi į [VU CAEK], turinčios išimtinę teisę taikyti ir aiškinti [VU CAEK] nuostatus, veiklą, taigi kartu – ir Konstitucijos 40 straipsnyje ir [VU] Statuto 3 straipsnyje garantuotos [VU] autonomijos pažeidimu.“. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, buvo kreiptasi į VU CAEK pakartotinai, prašant pateikti trūkstamą informaciją bei pastebinti, kad „[VU CAEK] išimtinė kompetencija priimti sprendimus vadovaujantis [VU] teisės aktais nėra kvestionuojama, tačiau tai neatleidžia [VU CAEK] nuo [VU] teisės aktuose nustatytų akademinės

bendruomenės narių teisių užtikrinimo“.

Pažymėtina, kad abejonės dėl prašomos informacijos, reikalingos kontrolieriaus uždaviniams įgyvendinti ir jo funkcijoms vykdyti, vertintinos kaip kontrolieriaus veiklos teisėtumo kvestionavimas bei mokslo ir studijų institucijos siekis pažeisti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. gruodžio 22 d. nutarime Nr. 13/2010-140/2010 pateiktą aukštosios mokyklos autonomijos ir „valstybės teisės, nustatyti aukštojo išsilavinimo kokybės reikalavimus, kurie yra susiję inter alia su akademinės etikos normų paisymu“ santyki³. Toks elgesys yra nesuderinamas su akademinės etikos vertybėmis bei visuotinai pripažįstamomis akademinės etikos normomis, siekiu padėti nustatyti galimus akademinės etikos pažeidimus.

Dėstytojas A. B. prie paaiškinimų dėl galimų akademinės etikos pažeidimų papildomai pateikė skundą, kuris, atsižvelgiant į Tarnyboje jau nagrinėjamų skundų objektų panašumą, taip pat prijungtas.

Dėstytojas A. B. savo skunde nurodė, kad „grupė studentų, kaltindami [jį] dėl jo euroskeptišku pažiūru, kurios neva „iškreipia supratimą apie Europos Sąjungą“, iš esmės siekė eliminuoti iš studijų programos analitinį mokslo metodą – kritinę ES raidos analizę, motyvuodami ideologinėmis-politinėmis nuostatomis ir siekdami apriboti [dėstytojo A. B.] teisę dėstyti laisvai“; *Studentas* „siekia politizuoti ar ideologizuoti mokslinius tyrimus, siekia primesti mokslininkui nemokslines pažiūras, diskriminuoti jį dėl to, kad mokslinio tyrimo kryptis neatitinka jo politinių ar ideologinių nuostatų <...> [*Studentas*] kvietė studentus pasirašyti minėtą laišką <...> pas save į darbovietę [Europos Komisijos atstovybėje]. <...> [nebūdamas] [TSPMI] <...> programos komiteto [narys], [*Studentas*] aktyviai dalyvavo [minėto VU TSPMI komiteto posėdyje, kuriame buvo priimtas [dėstytoją A. B.] diskriminuojantis sprendimas, patvirtina [*Studento*] interesų konfliktą, taip pat mėginimą daryti įtaką priimant minėtą diskriminuojantį sprendimą. <...> [*Studento*] dalyvavimas [komiteto posėdyje gali būti] paaiškinamas tuo, kad būtent [*Studentas*] <...> siekė daryti institucinį poveikį minėtam komitetui, kad šis priimtų [dėstytoją A. B.] diskriminuojantį sprendimą. <...> Taigi pats faktas, kad [*Studentas*] savo darbovietėje <...> organizavo prieš [dėstytoją A. B.] nukreiptą [Prašymą] <...> patvirtina <...> interesų konfliktą“.

Atsižvelgiant į tai, kad dalis dėstytojo A. B. išdėstytų aplinkybių susijusios su galimais pažeidimais įsitikinimų pagrindu, kontrolierius pateiktos informacijos nevertina ir ją persiunčia Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai.

³„Konstitucijos 40 straipsnio 3 dalyje laiduojama aukštųjų mokyklų autonomija suponuoja akademinę ir institucinę autonomiją. Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje yra konstatuota, kad tradiciškai aukštosios mokyklos autonomija suprantama kaip teisė savarankiškai nustatyti ir įstatuose ar statute įtvirtinti savo organizacinę ir valdymo struktūrą, <...>, spręsti kitus susijusius klausimus, <...> Kita vertus, aukštųjų mokyklų ir visuomenės interesai turi būti derinami; aukštųjų mokyklų autonomija turi būti derinama su jų pareiga laikytis Konstitucijos ir įstatymų, atsakomybe ir atskaitomybe visuomenei <...> Aukštosios mokyklos turi veikti paklusdamos Konstitucijai ir teisei; naudojimas Konstitucijos joms garantuojama autonomija jokiū būdu negali sudaryti prielaidų ja piktnaudžiauti; <...> autonomijos suteikimas aukštosioms mokykloms neatleidžia valstybės nuo konstitucinės priedermės užtikrinti aukštojo mokslo sistemos veiksmingumą. Todėl aukštųjų mokyklų autonomija nereiškia, kad jų veikla negali būti valstybės reguliuojama; priešingai, dėl to, kad yra susijusi su *inter alia* konstitucinių žmogaus teisių ir laisvių įgyvendinimu, taip pat valstybės biudžeto lėšų naudojimu, ši veikla turi būti reguliuojama ir prižiūrima; <...> Pažymėtina, kad Konstitucijos 40 straipsnio 4 dalyje yra įtvirtinta ne tik valstybės teisė, bet ir pareiga prižiūrėti mokymo ir auklėjimo įstaigų veiklą. <...> mokymo ir auklėjimo įstaigų veiklos priežiūra apima Konstitucijos ir įstatymų laikymosi priežiūrą ir kontrolę; čia valstybė (jos institucijos) gali taikyti įvairius įstatymuose nustatytus kontrolės būdus ir formas.“

Dėl TSPMI AEK ir VU CAEK priimtų sprendimų

VU CAEK nuostatuose nustatyta, kad: *VU CAEK nagrinėja skundus dėl kamieninių akademinių padalinių akademinės etikos komisijų sprendimų teisėtumo ir jų pagrįstumo (10.1); Komisijos posėdžiai yra uždari, išskyrus atvejus, kai Komisijos nariai ir ginčo šalys susitaria dėl viešo pareiškimo ar skundo nagrinėjimo (19); VU bendruomenės nariai, kuriuos liečia gautas pareiškimas arba skundas, yra informuojami apie jo turinį ir turi teisę dalyvauti VU CAEK posėdyje, kuriame svarstomi su jais susiję klausimai (20); Komisija privalo sudaryti ginčo šalims galimybę būti išklausytoms. Ši teisė Komisijos sprendimu gali būti realizuota raštu arba žodžiu (25).*

Iš pateiktos informacijos matyti, kad Prašymo autoriai ir TSPMI darbuotojai dviem atskirais skundais 2017 m. liepos 20 d. kreipėsi į TSPMI AEK dėl dėstytojo A. B. pasisakymų viešojoje erdvėje, galimai pažeidžiančių akademinę etiką. 2017 m. rugsėjo 25 d. sprendimu TSPMI AEK konstatavo, kad dėl „besitęsiančio konflikto be precedentinio pobūdžio <...>, galimai peržengiančio padalinio akademinės etikos komisijos veikimo ir įgaliojimo ribas, taip pat dėl šalių <...> pabrėžiamo <...> galimų pažeidimų platesnio konteksto ir vienos iš šalių nurodyto politinio konflikto pobūdžio, [TSPMI AEK] nesiima spręsti dėl akademinės etikos normų pažeidimo faktų“ ir rekomendavo „konflikto pusėms ieškoti būdų jį švelninti ir spręsti“.

Nesutikdami su tokiu TSPMI AEK sprendimu, Prašymo autoriai ir TSPMI darbuotojai kreipėsi su skundais į VU CAEK, kuri 2017 m. lapkričio 13 d. sprendimu nusprendė skundus gražinti TSPMI AEK nagrinėti iš naujo. TSPMI AEK 2017 m. gruodžio 18 d. protokole konstatavo, kad dėstytojas A. B. pažeidė Kodekso 2.2.4 papunktį, kuriame nustatyta, kad akademinę etiką pažeidžia „studentų ar kolegų žeminimas naudojantis savo kaip dėstytojo ar administratoriaus viršenybe (piktnaudžiavimas antrojo asmens vienaskaita kreipiantis į studentą, piktavališkas ironizavimas, sąmoningas, neturintis objektyvios priežasties vertimas laukti sprendimo ar priėmimo sutartu laiku ir pan.)“.

2018 m. sausio 4 d. dėstytojas A. B. apskundė TSPMI AEK nutarimą VU CAEK. Pareiškėjas D. Š. skunde nurodė, kad VU CAEK apie vyksiantį posėdį neinformavo. VU CAEK 2018 m. sausio 23 d. sprendimu pripažino, kad dėstytojas A. B. nepažeidė akademinės etikos. Šiame sprendime VU CAEK konstatavo, „jog ne visi nekorektiški vieno akademinės bendruomenės narių pasisakymai apie kitus narius gali ir turi būti pripažinti akademinės etikos pažeidimais <...>. Akademinė laisvė apima ir žmogaus žodžio laisvę, todėl vertinant, ar *konkretus pasisakymas* gali būti pripažintas [Kodekso 2.2.4 papunktyje įtvirtintos nuostatos „studentų ar kolegų žeminimas naudojantis savo kaip dėstytojo ar administratoriaus viršenybe“] pažeidimu, *šiuo konkrečiu atveju* galima būtų atsižvelgti į tokius kriterijus: a) ar viešo pasisakymo tikslas buvo pažeminti akademinės bendruomenės narį ar iškelti diskusiją svarbiu akademinėi bendruomenei klausimu; b) ar pasisakymas susijęs su asmeninio <...>, ar su bendro pobūdžio kritika <...>; c) ar tai vienkartinis pasisakymas, ar besitęsiančio konflikto dalis; d) ar pasisakyme vartojami necenzūriniai žodžiai; e) ar viešų pasisakymų autorius ir adresatas yra <...> viešas asmuo; f) ar nekorektiškas viešas pasisakymas <...> kyla iš pavaldumo santykių, <...>, ar jis studento atžvilgiu turi ar gali ateityje turėti žinių vertinimo pareigas, sąlygojančias jo „viršenybę“ studento atžvilgiu“.

VU CAEK pateiktuose paaiškinimuose Tarnybai nurodė, kad „kai [VU CAEK] nagrinėja skundą dėl Padalinio akademinės etikos komisijoje jau išnagrinėto ginčo <...>, pagal [VU CAEK nuostatų] 10.1 [papunktį VU CAEK] svarsto ne su ginčo šalimis „susijusius klausimus“ kaip numatyta [VU CAEK nuostatų] 20 punkte, o vertina Padalinio komisijos sprendimą „teisėtumo ir pagrįstumo

ribose“. Dėl [šių] priežasčių <...> [VU CAEK 2018 m. sausio 23 d. posėdyje] dalyvavo išimtinai [VU CAEK] nariai, o ginčo šalys į posėdį nebuvo kviečiamos“. (pabraukta mūsų).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, taip pat į tai, kad VU CAEK nagrinėjo skundą, kuris buvo susijęs su 2017 m. gruodžio 18 d. sprendimu, o šis sprendimas buvo priimtas pagal pareiškėjo D. Š. ir TSPMI darbuotojų skundą TSPMI AEK, taigi yra susijęs su jais, todėl suponuojantis teisę būti informuotais apie gautą pareiškimą arba skundą, jo turinį ir suteikti jiems teisę dalyvauti bei būti išklaustytiems, tačiau pareiškėjas D. Š. ir TSPMI darbuotojai nebuvo informuoti apie su jais susijusio skundo turinį ir nebuvo užtikrinta jų teisė dalyvauti VU CAEK 2018 m. sausio 23 d. posėdyje, konstatuotina, kad VU CAEK pažeidė VU CAEK nuostatų 20 punktą.

Pareiškėjas D. Š. kreipėsi į kontrolierių prašydamas rekomenduoti VU CAEK atšaukti sprendimą kaip pažeidžiantį akademinę etiką ir procedūras ir pripažinti galiojančia TSPMI AEK išvadą, kad dėstytojas A. B. pažeidė akademinę etiką.

Teismų praktikoje laikomasi pozicijos, kad „sprendimas gali būti pripažintas neteisėtu tik tuo atveju, jei teismas konstatuoja, jog jį priimant buvo pažeistos pagrindinės procedūros, ypač taisyklės, turėjusios užtikrinti objektyvų visų aplinkybių įvertinimą bei sprendimo pagrįstumą. Nežymūs, neesminiai <...> procedūros pažeidimai, kurie neturi jokios reikšmės sprendimo pagrįstumui, teismų praktikoje paprastai nelaikomi pagrindu pripažinti sprendimą neteisėtu ir jį panaikinti <...>“⁴.

VU CAEK priimdama 2018 m. sausio 23 d. sprendimą, kuriame nusprendė rekomenduoti dėstytojui A. B. vengti pasisakymų, kurie galėtų sukelti abejonių dėl akademinės etikos principų pažeidimų, ir palikti galioti TSPMI AEK 2017 m. gruodžio 18 d. sprendimo dalį, kurioje rekomenduojama TSPMI administracijai taikyti tokius konflikto sprendimo būdus, kurie atitiktų VU interesus ir Kodekso principus, vadovavosi Kodekso nuostatomis, taip pat atsižvelgė į tuometinius akademinės bendruomenės narių tarpusavio ryšius ir dėstytojų sąsajas. VU CAEK išsamiai išnagrinėjo gautą skundą ir tinkamai pritaikė galiojančias Kodekso nuostatas pagal savo kompetenciją, tačiau pažeisdama VU CAEK nuostatus. Pažymėtina, kad TSPMI darbuotojai naujų aplinkybių, kurias, jeigu būtų buvę informuoti apie skundą, būtų pateikę VU CAEK, nenurodė. D. Š. skunde kontrolieriui naujų aplinkybių taip pat nenurodė ir nepateikė. Todėl manytina, kad VU CAEK procedūros pažeidimas nelaikytinas esminiu ir turinčiu įtakos TSPMI darbuotojų teisėms ir teisėtiems interesams.

Atsižvelgiant į tai, kad aukščiau nustatytas VU CAEK procedūrų pažeidimas nelaikytinas esminiu, naujų / papildomų aplinkybių nebuvo pateikta / nustatyta, pagrindas įpareigoti mokslo ir studijų instituciją pakeisti ar panaikinti VU CAEK 2018 m. sausio 23 d. sprendimą, nenustatytas.

Dėl dėstytojo A. B. pasisakymų viešojoje erdvėje

Kodekse nustatyta: 2.1. Universiteto bendruomenės narių saviraiškos laisvė apima akademinę laisvę, t. y. galimybę atvirai dėstyti savo požiūrį į studijų ir mokslinių tyrimų organizavimą ir administravimą, necenzūruojamai (laisvai ir atvirai) išreikšti kritines idėjas. Atsakingas naudojimasis šia laisve reikalauja, kad dėstytojai tokią pat laisvę pripažintų ir kitiems bendruomenės nariams, palaikytų kritinio mąstymo tradiciją bei atviro svarstymo atmosferą Universitete. Atsakingam naudojimuisi akademinė laisvė prieštarauja: 2.1.1. nepakantumas kito nuomonei; 2.1.2. teisės išsakyti

⁴Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. gruodžio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1427-575/2018.

ir ginti savo nuomonę priimant sprendimus, reikšmingus Universiteto bendruomenei, jo padaliniams ar pačiam asmeniškai, ignoravimas arba sąmoningas ribojimas; 2.1.3. teisės atsakyti į kritiką ar kaltinimus ignoravimas arba sąmoningas ribojimas; 2.2. Universiteto bendruomenės narių santykiai grindžiami pagarbos, geranoriškumo, nešališkumo ir nediskriminavimo principais. Akademinę etiką pažeidžia: 2.2.1. bendruomenės nario diskriminavimas kalba, veiksmais ar akademinio vertinimu dėl amžiaus, lyties ar lytinės orientacijos, negalios, išvaizdos, rasės ar etninės priklausomybės, religijos ar įsitikinimų, taip pat tokio diskriminavimo toleravimas; 2.2.2. bendruomenės nario diskriminavimas (pozityvus arba negatyvus) dėl dalyvavimo politinėje, visuomeninėje, kultūrinėje ar sportinėje veikloje; 2.2.3. priekabiavimas prie bendruomenės nario – kai dėl amžiaus, lyties ar lytinės orientacijos, negalios, išvaizdos, rasės ar etninės priklausomybės, religijos ar įsitikinimų įžeidžiamas asmens orumas ir siekiama sukurti arba sukuriama bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka, taip pat kai toleruojamas žmogaus teises pažeidžiantis ir orumą žeminantis elgesys; 2.2.4. studentų ar kolegų žeminimas naudojantis savo kaip dėstytojo ar administratoriaus viršenybe (piktnaudžiavimas antrojo asmens vienaskaita kreipiantis į studentą, piktavališkas ironizavimas, sąmoningas, neturintis objektyvios priežasties vertimas laukti sprendimo ar priėmimo sutartu laiku ir pan.). 2.3. Bendruomenės narių tarpusavio santykiai grindžiami kolegialumo bei akademinio solidarumo principais, orientuojami į studijų bei mokslinių tyrimų kokybės ir kūrybinės atmosferos užtikrinimą. Šiuo požiūriu akademinė etika pažeidžiama, kai: 2.3.4. išviešinama ar viešai aptarinėjama konfidenciali informacija apie kolegas ar pavaldinius (darbo užmokestis ir pan.); 2.3.5. Universiteto ir jo bendruomenės nario vardas žeminamas, sistemingai pažeidžiant akademinę drausmę ir viešąją tvarką.

MSĮ 4 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad akademinė etika yra „visuma visuotinai pripažintų vertybių, užtikrinančių mokslo ir studijų proceso skaidrumą, sąžiningumą, teisingumą, šiame procese dalyvaujančių asmenų lygybę, nediskriminavimą, atsakingumą, tausų išteklių vartojimą, akademinę laisvę, mokslo ir studijų darbų vertinimo nešališkumą, pasitikėjimą, pagarbą ir intelektualinę nuosavybę apsaugą“.

Pareiškėjai E. D. ir D. Š. skunduose nurodė, kad dėstytojo A. B. pasisakymai kolegų, studentų ir kitų akademinės bendruomenės narių atžvilgiu viešojoje erdvėje prieštarauja akademinėi etikai ir sukuria priešišką atmosferą tarp akademinės bendruomenės narių. Dėstytojo A. B. 2018 m. rugpjūčio 28 d. paaiškinimuose nurodyta, kad „[Prašyme išdėstyta studentų nuomonė] buvo paviešinta TSPMI akademinėi bendruomenei pačių studentų iniciatyva. Procedūrinė informacija buvo viešinama socialiniuose tinkluose ir elektroniniuose studentų laiškuose“. Informacija apie [Studento] darbo vietą „Europos komisijos atstovybėje Lietuvoje yra viešai matoma [Studento] paskyroje socialiniame tinkle Facebook“. Dėstytojas A. B. taip pat informavo Tarnybą, kad „priešingai, negu teigia pareiškėjai E. D. ir D. Š., minėtoje publikacijoje studentų pavardės neminimos“, o viešai pasisakyti dėl Studento reikalavo viešasis interesas, nes Studentas „kartu yra (tuo metu buvo) Europos komisijos atstovybės Lietuvoje [darbuotojas]“. Tuose pačiuose paaiškinimuose dėstytojas A. B. nurodė, kad Tarnyba yra klaidinama „neva [dėstytojas A. B.] tapatinęs [Studentą] su kaltinimais dėl pinigų „įsisavinimo“. [dėstytojas A. B.] yra sakęs: „už to stovi [Asmens] grupė, kuri jau dvidešimt metų įsisavina ES pinigus, gamindama šlamštą. Tarp jų yra ir <...> viceministras <...> irgi klasikinis „įsisavintojas“. Tokiu būdu [Studentas] laisvanoriškai priskyrė sau [minėtų asmenų] skirtą apibūdinimą, kartu nesąžiningai [siekdamas] primesti [dėstytojui A. B.] tai, ko pastarasis apie [Studentą] nėra rašęs ar kalbėjęs. Be to, analogiškos [dėstytojo A. B.] nuomonės apie „pinigų įsisavinimą“ ne kartą buvo skelbtos

žiniasklaidoje, t. y. apie VU darbuotojų sąsajas su korupcija įtariamais politikais“.

Dėstytojas A. B. taip pat paaiškino viešo pasisakymo dėl *dėstytojo* nekompetencijos aplinkybes: *dėstytojas* „sutiko <...> dėstyti <...> [TSPMI] <...> be jokio profesinio pasiruošimo <...> ne tik pakeitė savo turėtą specializaciją humanitarinių mokslų srityje (kas yra įprasta akademinės veiklos praktikoje), bet perėjo dirbti (pradėjo dėstyti) visai kitą – socialinių mokslų sritį, [neturėdamas] ne tik tinkamo specializuoto akademinio pasirengimo, bet net ir bazinio šios srities išsilavinimo. Viešai prieinamas [*dėstytojo*] CV nepaneigiamai įrodo, kad visos [*dėstytojo*] paskelbtos iki 2010 m. (prieš pradėdamas dirbti [TSPMI]) akademinės publikacijos yra priskirtinos humanitarinių, o ne socialinių mokslų sričiai, <...> informacijos [slėpimas] apie [*dėstytojo*] profesinės kompetencijos stoką pažeidžia pagrįstus [TSPMI] studentų lūkesčius, nes rinkdamiesi studijas [TSPMI], studentai pagrįstai tikisi gauti aukštos kokybės mokslo žinias“. Dėstytojas A. B. paaiškinimuose taip pat nurodė, kad „būdamas [VU] akademinės bendruomenės narys, turi ne tik teisę, bet ir pareigą rūpintis [VU] misijos įgyvendinimu. Šią pareigą jam nustato [VU] Statutas ir [VU] akademinės etikos kodeksas <...> Pareiškėjai, tvirtindami, neva [*dėstytojas A. B.*] eskaluoja konfliktą nutyli, kad pati konflikto priežastis yra [*dėstytoją A. B.*] diskriminuojantis [TSPMI] administracijos elgesys jo atžvilgiu. Šiuo požiūriu [asmenys pateikę skundus] siekia priežastį supainioti su pasekmėmis“.

Iš Tarnybos surinktos informacijos matyti, kad informaciją apie savo darbo vietą skelbė ir iki šiol skelbia pats *Studentas* savo socialinio tinklo *Facebook* paskyroje, todėl duomenys apie Studento darbo vietą neturėtų būti laikytini konfidencialia informacija apie kolegas ar pavaldinius, kuri įvardyta Kodekso 2.3.4 papunktyje.

Prašymas, skirtas VU TSPMI direktoriui, nenuasmenintas buvo paskelbtas viešojoje erdvėje. VU TSPMI kreipėsi į portalą, kuris paskelbė Prašymą, nurodydami, kad jie nėra davę sutikimo ar kitokia forma išreiškę pritarimo Prašyme išdėstyta informaciją panaudoti kitais tikslais ir paprašė skubiai pašalinti VU priklausančią dokumentą. Portalas atsakydamas į VU TSPMI prašymą nurodė, kad „[Dėstytojas A. B. tą padarė ir pasirinkto raštą viešinti [portale] ir savaitraštyje „<...>“. Jeigu VU TSPMI nesutinka pateikti kažkokių duomenų <...>, ji turi raštu nurodyti priežastis, kaip nurodo Visuomenės informavimo įstatymo 18 straipsnis <...>“ ir Prašymo iki šio sprendimo paskelbimo dienos nepašalino.

Iš surinktos informacijos matyti, kad Prašymas buvo paviešintas, taigi buvo paviešinti ir studentų vardai bei pavardės. Vardas ir pavardė yra laikytini asmens duomenimis. Dėstytojas A. B. duomenų, patvirtinančių, kad Prašymą paskelbė patys jo rengėjai anksčiau, nei tai padarė pats dėstytojas A. B., nepateikė.

Atsižvelgiant į tai, kad asmens duomenų paskelbimo ir jų paskelbimo tikslo atitikimo siekiamiems tikslams vertinimas nėra priskirtinas kontrolieriaus kompetencijai, surinkta informacija persiunčiama Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai.

Atsižvelgiant į tai, kad kontrolieriui nėra priskirta kompetencija nagrinėti šmeižto atvejų, kontrolierius galimo žodžio laisvės principo pažeidimo teisiniu požiūriu nevertino.

Tačiau pastebėtina, kad kritika, susijusi su žodžio laisve, ir yra neatsiejama nuo saviraiškos laisvės ribų. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje yra įtvirtinta nuostata, draudžianti persekioti už kritiką (32 straipsnio 2 dalis). Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra pasisakęs, kad „asmens teisės ar laisvės ribojimo pagrindumas demokratinėje visuomenėje gali būti vertinamas sveiko proto ir akivaizdžios būtinybės kriterijais, jis turi atitikti teisingumo sampratą ir reikalavimus bei Konstitucijoje

nustatytas atitinkamos teisės ar laisvės ribojimo galimybes bei sąlygas. <...> Laisvas ir visuotinis keitimasis informacija, nevaržomas jos skleidimas yra ypač svarbus demokratiųjų procesų veiksnys <...>. Valstybė yra atsakinga už konstitucinės vertybės – pliuralizmo – įgyvendinimą⁵. Kitame savo nutarime Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad „įsitikinimai – talpi, įvairialypė konstitucinė sąvoka, apimantis politinius, ekonominius įsitikinimus, religinius jausmus, kultūrines nuostatas, etines bei estetines pažiūras ir kt. <...> žmogus <...> ginamas nuo bet kokios prievartos, jo pažiūrų negalima kontroliuoti. Valstybinės institucijos privalo užtikrinti ir ginti šią asmens laisvę. Įsitikinimų turinys – žmogaus privatus reikalas. Įsitikinimų bei jų raiškos bei jų raiškos laisvė įtvirtina ideologinį, kultūrinį ir politinį pliuralizmą <...> įsitikinimų raiškos laisvė – tai galimybė savo mintis, pažiūras, įsitikimus netrukdomai reikšti žodžiu, raštu, ženklais <...>“⁶.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad žodžio, kūrybos, kūrybos sklaidos ar kita saviraiškos laisvė nėra absoliuti. Konstitucinis Teismas šiuo klausimu yra pasisakęs, kad „jos ribos yra apibrėžtos Konstitucijoje. Šiame kontekste paminėtina, kad, įgyvendindamas savo teises ir naudodamasis savo laisvėmis, žmogus privalo laikytis Konstitucijos ir įstatymų, nevaržyti kitų žmonių teisių ir laisvių. <...> Konstitucijoje nustatytos kūrybos sklaidos laisvės ribos yra siauresnės. Kaip konstitucinė informacijos ir įsitikinimų raiškos laisvių samprata neapima konstitucines vertybes iš esmės paneigiančios tariamos laisvės skleisti tokias mintis, pažiūras ir t. t., kuriomis yra kurstoma tautinė, rasinė ar socialinė neapykanta, prievarta bei diskriminacija, asmenys yra šmeižiami arba visuomenė ar atskiri jos nariai yra kitaip dezinformuojami, taip ir konstitucinė kūrybos sklaidos laisvės samprata neapima minėtas konstitucines vertybes iš esmės paneigiančios tariamos laisvės žodžiu, raštu, ženklais, kitokiais informacijos perdavimo būdais ir priemonėmis platinti ar kitaip skleisti tokias mintis, pažiūras ir t. t., kuriomis yra kurstoma tautinė, rasinė ar socialinė neapykanta, prievarta bei diskriminacija, asmenys yra šmeižiami arba visuomenė ar atskiri jos nariai yra kitaip dezinformuojami, <...> Konstitucija netoleruoja situacijų, kai kūrybos sklaidos laisve, kaip ir išraiškos laisve apskritai ar kuria nors kita žmogaus konstitucine teise arba laisve, yra piktnaudžiaujama, kai ja naudojamos kaip tokių veiksmų, kuriais iš esmės yra paneigiamos kurios nors Konstitucijoje įtvirtintos ir jos ginamos bei saugomos vertybės, priedanga“⁷.

Demokratinėje visuomenėje nei už nuomonę, nei už kritiką, kuri gali pasitaikyti ir griežta ar kandi, neturėtų būti persekiojama, tačiau akademinės etikos požiūriu akademinės bendruomenės nariai vieni apie kitus nuomonę ar kritiką turėtų reikšti neperžengdami akademinės laisvės ribų.

Vertinant dėstytojo A. B. pasisakymus viešojoje erdvėje, kaip antai: „[studentai] yra nekompetentingi ir jiems neturėtų būti leidžiama formuoti savo studijų programos bei išsakyti savo nuomonės apie studijuojamus dalykus ir jų dėstytojų kokybę“, „kai paprašiau [studentų] atsakyti į kelis mano klausimus, sulaukiau visiškų kliesių“; „kiek žinau, [dėstytojas] dėl nekompetencijos VU <...> fakultetas nepriėmė į darbą. Bet stebuklingu būdu [darbuotojas] atsidūrė TSPMI ir net tapo [profesoriumi]“, „kai iš [VU TSPMI] <...> pasitraukė vienas <...> profesorius <...> [VU TSPMI]

⁵Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 ir 30 straipsnių, Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymo 1, 3 ir 11 straipsnių, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 2 d. nutarimo Nr. 179 „Dėl alkoholio reklamos kontrolės“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“.

⁶Konstitucinio Teismo 2005 m. liepos 8 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl kultūros įstaigų reorganizavimo ir likvidavimo tvarkos“ (1995 m. birželio 13 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. lapkričio 28 d. nutarimo Nr. 1320 „Dėl Lietuvos nepriklausomybės signatarų namų ir Lietuvos menininkų rūmų“ 1, 2.3 ir 2.4 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“.

⁷ Ibid.

užtvindė nekvalifikuoti, nieko bendro su politikos mokslais neturintys leftistai“, „[R. V.], mano galva – bevalis, nors mano atžvilgiu stengiasi išlikti korektiškas ir neutralus. Jam vis dėlto gėda, nes dar turi sąžinės, bet įklimpo kai kam leisdamas žaisti tokius žaidimus“, „nenorėčiau savęs susireikšminti, bet be mano paskaitų [VU TSPMI] liktų proftechninės mokyklos lygio aukštąja partine mokykla, kuri išleidžia tokius pat jaunuolius, kurie išeidavo iš mokslinio komunizmo ar komunistų partijos istorijos katedrų“, akademinės etikos požiūriu vadovaujamosi Kodekso nuostatomis ir bendromis akademinės etikos vertybėmis, nustatytomis MSI, pagal kurias akademinės bendruomenės nariai turi teisę turėti ir reikšti savo nuomonę apie studijų ir mokslinių tyrimų organizavimą ir administravimą, necenzūrojamai išreikšti kritines idėjas, tačiau asmenys, kurie naudojami šia teise, privalo tai daryti atsakingai, ir vadovaudamiesi geranoriškumo, pagarbos, nediskriminavimo, kolegialumo, akademinio solidarumo principais kitų akademinės bendruomenės narių atžvilgiu, neribodami šios teisės kitiems ją turintiems asmenims.

Atsižvelgiant į tai, kad dėstytojo A. B. teiginiai, kuriais jis:

- studentus įvardija nekompetentingais ir todėl jiems neturėtų būti leidžiama formuoti studijų programas, yra menkinantis studentus, prieštarauja pakantumo kito nuomonei principui, todėl nesuderinamas su akademinė laisve, t. y. galimybe studentams atvirai dėstyti savo požiūrio į studijų organizavimą ir administravimą, necenzūrojamai (laisvai ir atvirai) išreikšti kritines idėjas;

- savo kolegas įvardija nekvalifikuotais ir bevaliais bei teiginiai, kad TSPMI profesoriaus pareigas asmuo užėmė nepelnytai, yra nepagarbūs, menkinantys ir nekorektiški kolegų atžvilgiu, žeidžia jų orumą ir daro neigiamą įtaką akademinės bendruomenės solidarumui ir yra nesuderinami su kritinio mąstymo tradicijos, atviro svarstymo atmosferos ir atsakingo naudojimosi akademinė laisve nuostatomis,

konstatuotina, kad dėstytojas A. B. pažeidė Kodekso 2.1 punktą.

Dėl Studento veiksmų

Kodekso 2.1. papunktyje nustatyta, *kad universiteto narių saviraiškos teisė apima akademinę laisvę, t. y. galimybe atvirai dėstyti savo požiūrį į studijų ir mokslinių tyrimų organizavimą ir administravimą, necenzūrojamai (laisvai ir atvirai) išreikšti kritines idėjas.*

Pareiškėjas V. R. nurodė, kad Prašymą inicijavęs TSPMI Studentas, kuris kartu yra ir EK atstovybės Lietuvoje darbuotojas, nebūdamas TSPMI komiteto, kurio 2017 m. birželio 19 d. posėdyje buvo svarstomas Prašymas, nariu, Studentas aktyviai dalyvavo minėtame posėdyje. Tai patvirtina Studento, kaip EK darbuotojo, interesų konfliktą, mėginant daryti įtaką priimant sprendimą dėl Prašymo.

Pareiškėjas V. R. prašo įvertinti Studento veiksmus MSI, Statuto ir jo atžvilgiu ir pripažinti Studento Kodekso, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo, Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo, Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir Europos žmogaus pagrindinių teisių ir laisvių apsaugos konvencijos pažeidimus.

VTD rašte nurodyta, kad remiantis Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo (toliau – VTĮ) nuostatomis, darytina išvada, kad ES institucijų darbuotojai nėra valstybės tarnautojai ir jiems neprilyginami, todėl jiems netaikomos VTĮ nuostatos. VU studijų programų komitetų nuostatų 17 punkte nustatyta, kad studijų programų komitetų posėdžiai yra atviri. Studentas savo socialinio tinklo Facebook paskyroje yra paneigęs EK sąsajas su Prašymu. 2017 m. birželio 19 d. TSPMI komiteto

posėdžio protokole Nr. 2017-02 nurodyta, kad *Studentas* pristatė Prašymo autorių poziciją ir motyvus, taip pat pateikė atsakymus į dėstytojo A. B. klausimus. Kitų *Studento* veiksmų minėtame posėdžio protokole, kurie galėtų būti priskirti mėginimui daryti įtaką, nenustatyta. Taip pat nėra ir duomenų, kurie patvirtintų EK mėginimą daryti įtaką TSPMI komitetui. Pažymėtina, kad *Studento* dalyvavimas atvirame TSPMI Europos studijų komiteto 2017 m. birželio 19 d. posėdyje paaiškinamas ir tuo, kad minėtame posėdyje buvo svarstomas Prašymas, kurį rengė *Studentas*.

Atsižvelgiant į tai, kad įvertinus Studento veiksmus, dalyvaujant TSPMI komiteto 2017 m. birželio 19 d. posėdyje, aplinkybės, patvirtinančios pastangas daryti įtaką komiteto sprendimui, nenustatytos, taip pat į tai, kad vadovaujantis Kodeksu ir VU studijų programų komitetų nuostatais Studentas turėjo teisę dalyvauti studijų programų komiteto posėdyje, konstatuoti Studento akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų nėra pagrindo.

Dėl galimo siekio apriboti dėstytojo A. B. teisę dėstyti laisvai

MSĮ 62 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad „studentai privalo: 1) siekti studijų programos apraše numatytų rezultatų; 2) laikytis Akademinės etikos kodekso, kurį priima aukštoji mokykla; 3) laikytis šio įstatymo, aukštosios mokyklos statuto ir vidaus tvarkos taisyklių.“

Kodekse nustatyta: 2.1. Universiteto bendruomenės narių saviraiškos laisvė apima akademinę laisvę, t. y. galimybę atvirai dėstyti savo požiūrį į studijų ir mokslinių tyrimų organizavimą ir administravimą, necenzūruojamai (laisvai ir atvirai) išreikšti kritines idėjas. Atsakingas naudojimasis šia laisve reikalauja, kad dėstytojai tokią pat laisvę pripažintų ir kitiems bendruomenės nariams, palaikytų kritinio mąstymo tradiciją bei atviro svarstymo atmosferą Universitete. Atsakingam naudojimuisi akademinė laisve prieštarauja: 2.1.1. nepakantumas kito nuomonei; 2.1.2. teisės išsakyti ir ginti savo nuomonę priimant sprendimus, reikšmingus Universiteto bendruomenei, jo padaliniams ar pačiam asmeniškai, ignoravimas arba sąmoningas ribojimas; 2.1.3. teisės atsakyti į kritiką ar kaltinimus ignoravimas arba sąmoningas ribojimas.

VU Statuto 6 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyta, kad VU veikla ir santykiai tarp bendruomenės narių grindžiami inter alia dėstytojų laisvės ir kitais visuotinai pripažintais akademinės etikos principais.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 42 straipsnyje nustatyta, kad „kultūra, mokslas ir tyrinėjimai bei dėstytojų yra laisvi“.

Pareiškėjas V. R. nurodo, kad Prašymu, kuriuo jo autoriai kreipėsi į TSPMI administraciją, buvo siekiama apriboti dėstytojo A. B. teisę laisvai dėstyti. Iš Prašymo turinio matyti, kad jo autoriai išdėstė savo požiūrį į TSPMI studijų organizavimą ir nurodė argumentus, kodėl dėstytojo A. B. dėstomas dalykas iš privalomojo turėtų būti pakeistas į pasirenkamąjį. Atkreiptinas dėmesys, kad Prašymo autoriai kreipėsi į TSPMI administraciją ne dėl dėstytojo A. B. dėstomo dalyko pašalinimo iš studijų programos. Tokiu atveju kreipimasis minėtu Prašymu į TSPMI administraciją laikytinas Kodekso 2.1 punkte laiduojamos galimybės akademinės bendruomenės nariams, šiuo atveju studentams, *inter alia* atvirai dėstyti savo požiūrį į studijų organizavimą įgyvendinimu. Iš TSPMI komiteto 2017 m. birželio 19 d. posėdžio protokolo Nr. 2017-02, kuriame buvo svarstomas Prašymas, matyti, kad dėstytojas A. B. dalyvavo šiame posėdyje ir išsakė savo argumentus dėl Prašymo netenkinimo.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pagrindas konstatuoti dėstytojo A. B. dėstytojų laisvės

varžymą nenustatytas.

Kontrolierius, išanalizavęs ir įvertinęs pateiktą informaciją ir ją patvirtinančius dokumentus bei teisinį reglamentavimą, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 17 straipsnio 11 dalies 1 punktu,

n u s p r e n d ė:

informuoti pareiškėjus, Vilniaus universitetą, Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutą ir Švietimo, mokslo ir sporto ministeriją apie Vilniaus universiteto Centrinės akademinės etikos komisijos procedūrų ir dėstytojo A. B. akademinės etikos pažeidimus.

Kontrolieriaus sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Vilniaus apygardos administraciniam teismui (Žygimantų g. 2, 01102, Vilnius) per vieną mėnesį nuo šio sprendimo įteikimo datos.

Akademinės etikos ir procedūrų kontrolierė

Loreta Tauginienė